

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
4. ความสำคัญและปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
5. รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
6. นโยบายกระทรวงศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
7. หลักการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม
8. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและการจัดทำแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
9. การวัดผลและประเมินผลการศึกษาแบบเรียนรวม
10. โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม
11. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
13. กรอบความคิดของการศึกษาวิจัย

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

คารนิ สักดีศิริผล (2546) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Needs) หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพความบกพร่องหรือความแตกต่างทางร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ และรวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษอีกด้วย

นอกจากนี้ สมเกตุ อุทรโยธา (2549: หน้า 35 - 76) ได้กล่าวถึง ความหมาย สาเหตุและประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไว้ดังนี้

ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม จิตใจ รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศด้วย

สาเหตุของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สาเหตุของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ สาเหตุจากพันธุกรรมหรือกรรมพันธุ์และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กในระยะต่าง ๆ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนคลอดหรือระยะตั้งครรภ์

ระยะที่ 2 ระยะคลอด

ระยะที่ 3 ระยะหลังคลอดหรือระยะพัฒนาการ

ประเภทและลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1. เด็กที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (Children with mental retardation)

ความหมาย สมาคมอเมริกันว่าด้วยความบกพร่องทางสติปัญญา (American Association on Mental Retardation – AAMR) ได้กล่าวถึงภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า

เด็กที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน และปรากฏร่วมกับมีขีดจำกัดทางทักษะการปรับตัว อย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่า จาก 10 ทักษะ และต้องเกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนอายุ 18 ปี รวมถึงเด็กกลุ่มอาการดาวน์ (Down Syndrome) ด้วยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมด้วยทุกคน แต่จะรุนแรงมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

2. เด็กที่สมองถูกทำลาย (Children with brain damage)

เด็กที่สมองถูกทำลาย หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากสาเหตุของ ความบกพร่องของสมองที่ถูกทำลาย หรือด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตาม อันมีผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะรับสัมผัส หรืออวัยวะใดต่อของร่างกายภายนอก ซึ่งได้แก่เด็ก พิเศษประเภท เด็กสมองพิการ (Cerebral palsy) เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (Behavior disorders) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning disabilities)

3. เด็กสมองพิการ (Cerebral Palsy - CP)

หมายถึง กลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวและการทรงตัวอันเนื่องจากการมีพยาธิสภาพที่บริเวณสมองส่วนที่ควบคุมการเคลื่อนไหวและการทรงตัว ซึ่งเป็นความผิดปกติ มาตั้งแต่กำเนิดของสมอง หรือเกิดจากการที่เนื้อสมองถูกทำลายภายหลัง ส่งผลทำให้เด็กมีอาการ เกร็ง หรือร่างกายมีความอ่อนตัวมากน้อย ขึ้นอยู่กับพยาธิสภาพที่เกิดขึ้น บางคนอาจมีอาการปรากฏ ให้เห็นเฉพาะแขนหรือขาข้างเดียว หรือขาทั้งสองข้าง หรืออาจทำให้เกิดความบกพร่องในด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย ซึ่งจัดเป็นความบกพร่องซับซ้อน ความบกพร่องนี้จะคงไปตลอดชีวิต ไม่มีทางรักษา ให้หายขาดได้ หากแต่ถ้าได้รับการช่วยเหลือ รักษาปรับสภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย โดยทางกายภาพบำบัด ก็อาจช่วยเหลือให้คงสภาพความบกพร่องในลักษณะนั้นไว้ให้นานที่สุด

4. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities - LD)

หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางการรับรู้ เนื่องจากกระบวนการแปลความหมายจากการรับรู้ของสมอง และระบบประสาทผิดปกติ ทำให้เด็กเกิดปัญหาหลายประการที่ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามปกติ ได้แก่ ปัญหาทางด้านการได้ยิน ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ปัญหาทางด้านอารมณ์ และเกิดภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งที่เด็กกลุ่มนี้มีความสามารถของ สติปัญญาปกติ ไกล่เคียงปกติหรืออาจจะสูงกว่าปกติ การที่เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพที่แท้จริง เรียกว่า เด็กมีปัญหาทางการเรียนรู้

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนรู้

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนรู้ ยังไม่มีการระบุสาเหตุที่แน่นอนของ สาเหตุที่ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามปกติ แต่เชื่อว่าเกิดจากการทำงานผิดปกติของสมองที่ไม่สามารถจัดการกับข้อมูลที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีสิ่งที่มีมารบกวนการทำงานของ สมอง ทำให้สมองทำงานได้ล่าช้าในการแปลข้อมูล ทำให้การรับรู้ (Perception) มีความผิดปกติ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากกรรมพันธุ์ และภาวะเสี่ยงที่จะทำให้เด็กเกิดปัญหาในการเรียนรู้ ได้แก่ เด็กที่มีน้ำหนักแรกคลอดน้อยกว่าปกติ เด็กมีปัญหาในระหว่างคลอด ก่อนคลอด หรือหลังคลอด เด็กเกิดการติดเชื้อ ในสมอง เด็กได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะ

ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เด็กกลุ่มนี้ลักษณะภายนอกโดยทั่วไปเหมือนเด็กปกติ หากแต่จะมีการทดสอบจะพบว่าเด็กจะมีปัญหาในการเรียนรู้ด้านใดด้านหนึ่ง เด็กไม่สามารถเรียนรู้ทางวิชาการได้ดี ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง และรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถในการเรียนรู้ หากเด็กไม่ได้รับการช่วยเหลือจะทำให้เด็กมีปัญหาด้านอารมณ์อย่างมาก อาจเกิดอาการซึมเศร้า แยกตัวเองออกจากกลุ่มและสุดท้ายเด็กต้องออกจากโรงเรียน

ปัญหาที่พบบ่อยสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ คือ การแปลสัญลักษณ์ต่าง ๆ เด็กมักไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเห็นหรือได้ยิน เด็กบางคนไม่สามารถเข้าใจหากนำตัวอักษรหลาย ๆ ตัวมาเรียงกันต่อกันให้เกิดเป็นคำ ๆ หนึ่งขึ้นมา และเมื่อนำเอาคำหลายคำมารวมกันเป็นประโยค เด็กจะไม่รับรู้ว่าเป็นประโยคหลายประโยคที่เขียนเชื่อมต่อกันนั้นจะสามารถสื่อความต่าง ๆ ได้ เด็กบางคนไม่สามารถเขียนให้คนอื่นอ่านแล้วเข้าใจ เด็กไม่สามารถทำตามคำสั่งที่เป็นลำดับขั้นตอน ไม่สามารถลอกงานจากกระดานดำ และไม่สามารถนึกบททวนสิ่งที่พ่อแม่หรือครูเคยสอนได้ เด็กไม่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย

ประเภทของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

1) Dyslexia เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในด้านการอ่าน เด็กไม่สามารถเข้าใจข้อความที่อ่าน ไม่สามารถแปลความหมายของคำหรือประโยคที่อ่านได้ ทำให้เด็กตอบสนองต่อข้อมูลที่ได้รับผิดไปจากความเป็นจริง เด็กบางคนตอบสนองเป็นคำพูดที่ไม่ถูกต้อง จึงถูกมองว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการพูด หรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด แต่ปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เป็นความผิดปกติของการมองเห็นหรือปัญหาทางสายตาของเด็ก หากแต่เป็นเรื่องของสมองที่แปลข้อมูลที่ได้รับมาผิดไปจากปกติ

2) Dysgraphia เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในด้านการเขียน เด็กไม่สามารถเขียนตัวหนังสือได้ถูกต้อง ไม่สามารถเขียนลงในช่องว่างที่กำหนดให้ เด็กต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างมากที่จะเขียนให้ถูกต้องเรียบร้อย และถึงจะพยายามอย่างที่สุดแล้ว ลายมือก็ยังดูไม่ดี อยู่ดี เช่น เด็กบางคนอาจเขียนหนังสือกลับซ้ายเป็นขวา เช่น b เขียนเป็น d ตัวอักษร ก ฅ ฎ ฏ อาจอ่านผิดตัวได้ หรือเขียนตัวอักษร ผ ฝ เป็น พ ฟ เขียนตัวเลข 6 เป็น 9

3) Dyscalculia เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในด้านคณิตศาสตร์เด็กจะไม่มี ความเข้าใจพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เด็กไม่สามารถคิดคำนวณได้ แม้แต่โจทย์ง่าย ๆ ที่เด็กวัยเดียวกันทำได้

4) Talking and listening disorder เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะไม่สามารถเข้าใจหรือจำคำหรือเสียงที่ได้ยิน ทั้งที่ความสามารถทางการได้ยินเป็นปกติดี และไม่มีปัญหาของอวัยวะในการรับฟัง แต่ที่เด็กจำข้อมูลไม่ได้ เนื่องจากสมองไม่สามารถแปลสิ่งที่ได้ยินถูกต้อง

5. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (Children with behavior disorders)

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (Children with behavior disorders) หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและของผู้อื่น ซึ่งเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก และ/หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็กเอง เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม สามารถแยกออกเป็นหลายลักษณะ แต่ในที่นี้ ขอนำเสนอ 3 ลักษณะคือ เด็กออทิสติก (Autistic children) เด็กแอสเพอร์เกอร์ซินโดรม (Asperger syndrome) เด็ก ADHD (Attention Deficit and Hyperactive Disorders – ADHD)

6. เด็กออทิสติก (Autistic children) หรือเด็กที่มีภาวะออทิสซึม (Autism Spectrum Disorders)

หมายความว่า ภาวะออทิสซึม หมายถึง อาการทางจิตเวชเด็กที่สามารถตรวจและวิเคราะห์แล้วบ่งชี้ได้ว่า เด็กมีพัฒนาการล่าช้าทางด้านสังคม การสื่อความหมาย จินตนาการ และมีความบกพร่องทางด้านอารมณ์ แสดงให้เห็น โดยมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติในวัยเดียวกัน เช่น การแยกตัวอยู่ตามลำพังในโลกของตนเองเสมือนกับมีแก้วน้ำที่สามารถมองเห็นสังคมภายนอก แต่กั้นเด็กเหล่านี้ออกจากสังคมรอบด้าน ทำให้เด็กขาดการเรียนรู้สิ่งแวดลอมรอบตัวเหมือนเด็กทั่วไป รวมทั้งไม่สามารถสื่อสารกับคนรอบข้าง เมื่อถึงวัยที่ควรจะพูดแต่ก็พูดไม่ได้ทั้งที่เด็กไม่ได้มีปัญหาในการรับฟัง อาจจะพูดได้เป็นคำๆ ได้โดยไม่ทราบและไม่มี ความหมายในระยะแรก ต่อมาอาจเริ่มพูดภาษาที่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้บ้าง อาจจะเล่นกับเด็กคนอื่นไม่เป็น เล่นของเล่นไม่เป็น เนื่องจากขาดจินตนาการและเด็กมีพฤติกรรมซ้ำๆ ทั้งการกระทำและความคิด ซ้ำๆ และชอบการเคลื่อนไหวที่เป็นรูปเฉพาะ หมกมุ่นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม หรือเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวัน และการตอบสนองที่ผิดปกติต่อประสบการณ์ด้านประสาทสัมผัส อาการดังกล่าว บางอย่างอาจจะปรากฏให้เห็นตั้งแต่ขวบปีแรก และอาจจะพบอาการตามข้อบ่งชี้อย่างชัดเจน เมื่อเด็กอายุ 18 เดือนขึ้นไป ถึงอายุประมาณ 30 เดือน แต่ไม่เกินอายุ 3 ขวบปี ถ้าประเมินอย่างละเอียดเกี่ยวกับความล่าช้าและความบกพร่องของพัฒนาการด้านสังคม การสื่อความหมาย รวมถึง การแสดงออกพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก อาจจะวินิจฉัยได้ว่าเด็กคนนั้นเป็น เด็กออทิสติก หรือ เด็กที่มีภาวะออทิสซึม

7. แอสเพอร์เกอร์ซินโดรม (Asperger syndrome)

แอสเพอร์เกอร์ซินโดรม(Asperger syndrome) เป็นหนึ่งใน 5 กลุ่มอาการพัฒนาการบกพร่องในเด็ก จัดอยู่ในประเภท Pervasive Developmental Disorders - PDD มีลักษณะคล้าย ๆ กับอาการออทิสซึม (Autism) กล่าวคือ เด็กแอสเพอร์เกอร์จะมีพัฒนาการด้านสังคม ภาษา (การสนทนา การแสดงสีหน้า และท่าทาง) กล้ามเนื้อมัดใหญ่ มัดเล็ก ประสาทสัมผัส ความสนใจ และจินตนาการบกพร่อง แต่มีจุดเด่นที่แตกต่างจากออทิสซึมในเรื่องของระดับสติปัญญา ความสามารถในการเรียนและรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ภาษาพูดและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

8. เด็กสมาธิสั้นและเด็กไฮเปอร์แอคทีฟ (Attention Deficit and Hyperactive Disorders – ADHD)

เด็กสมาธิสั้นและเด็กไฮเปอร์แอคทีฟ หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะเด่น ๆ สามารถแยกออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ขาดสมาธิ (Inattention) หุนหันพลันแล่น (Impulsivity) ซุกซนอยู่ไม่นิ่ง (Hyperactivity)

9. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Children with hearing impairment)

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินซึ่งอาจเป็นเด็กหูตึงหรือเด็กหูหนวกก็ได้

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1) การพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีปัญหาทางการพูด เด็กอาจพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการสูญเสียการได้ยิน เช่น เด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับน้อยอาจพูดได้ เด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับปานกลางอาจพูดได้แต่ไม่ชัด ส่วนเด็กที่สูญเสียการได้ยินรุนแรงหรือหูหนวก อาจจะไม่พูดเลย นอกจากนี้การพูดยังขึ้นอยู่กับอายุของเด็กเมื่อสูญเสียการได้ยินด้วย หากเด็กสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิด เด็กจะมีปัญหาในการพูดมาก แต่ถ้าสูญเสียการได้ยินหลังจากที่เด็กพูดได้แล้ว ปัญหาในด้านการพูดจะมีน้อยลง

2) ภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหากับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์อยู่ในวงจำกัด เรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา ปัญหาทางภาษาของเด็กคล้ายกับปัญหาในการพูด นั่นคือ เด็กยังสูญเสียการได้ยินมากยังมีปัญหาในทางภาษามากเท่านั้น

3) ความสามารถทางสติปัญญา ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจคิดว่าเด็กกลุ่มนี้มีระดับสติปัญญาดำ ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะว่าท่านไม่อาจสื่อสารกับเด็กได้ความจริงเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีระดับสติปัญญาเหมือนเด็กปกติหรืออาจฉลาดมากกว่าเด็กปกติด้วย

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินส่วนมากจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำหากครูใช้วิธีการเรียนการสอนเหมือนเด็กปกติ เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาทางภาษา และมีทักษะทางภาษาที่จำกัด จึงเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบ หากครูใช้การวัดผลเหมือนเด็กปกติ เพราะผู้ที่ทำข้อสอบได้ดีจะต้องมีความสามารถทางภาษาเป็นอย่างดี

5) การปรับตัวเข้าสังคม เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจจะมีปัญหาในการปรับตัวเข้าสังคม สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการสื่อสารกับผู้อื่น เด็กอาจเกิดความคับข้องใจซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมปรับตัวเข้าสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้

ประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตามลักษณะของระดับการได้ยิน

- 1) การได้ยินระหว่าง 0 – 25 เดซิเบล (dB) จัดเป็นการได้ยินปกติ
- 2) การได้ยินระหว่าง 26 – 40 เดซิเบล (dB) จัดเป็นการได้ยินผิดปกติระดับน้อย (Slight hearing loss) เด็กที่มีความผิดปกติในการได้ยินระดับนี้ จะมีความลำบากในการเข้าใจภาษาพูดที่พูดด้วยเสียงปกติ ถ้าหูตึงตั้งแต่เกิดมักจะพบว่าเด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ล่าช้า ถ้าระดับการได้ยินใกล้ 40 เดซิเบล ควรให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟัง
- 3) การได้ยินในระดับ 40 - 55 เดซิเบล (dB) เป็นการได้ยินผิดปกติระดับหูตึงปานกลาง (Mild hearing loss) เด็กจะมีความลำบากในการออกเสียงพยัญชนะที่มีความถี่สูง สามารถเข้าใจการพูดสนทนาได้ในระยะห่าง 3-5 ฟุต ฟังคำอธิบายในชั้นเรียนได้ 50 % ควรให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟัง ช่วยเหลือเรื่องคำศัพท์ การอ่านริมฝีปาก และการแก้ไขการพูด
- 4) การได้ยินระดับ 55 - 70 เดซิเบล (dB) เป็นการได้ยินระดับหูตึงค่อนข้างมาก (Moderate hearing loss) เด็กจะมีปัญหาด้านการพูด การใช้ภาษา การทำความเข้าใจในคำศัพท์ การสนทนา เด็กควรใส่เครื่องช่วยฟัง ควรส่งเข้าศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษเด็กต้องการความช่วยเหลือด้านภาษา คำศัพท์ การอ่าน การเขียน สอนการอ่านริมฝีปาก การแก้ไขการพูด และการฝึกพูด
- 5) การได้ยินระดับ 70 – 90 เดซิเบล (dB) เป็นการได้ยินผิดปกติระดับหูตึงรุนแรง (Severe hearing loss) เด็กสามารถฟังเสียงตะโกนระยะห่าง 1 ฟุต จึงจะได้ยินเสียงพยัญชนะได้บ้างแต่ไม่หมด ให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟัง ควรส่งเด็กเข้ารับการศึกษาศึกษาพิเศษ ควรเน้นทักษะด้านภาษา การพูด การอ่านริมฝีปาก การฝึกฟัง การแก้ไขการพูด การฝึกพูด และอาจจะต้องใช้ภาษามือ (Sign language) ประกอบในการสื่อสาร

6) การได้ยินในระดับ 90 เดซิเบล (db) ขึ้นไป เป็นการได้ยินผิดปกติระดับรุนแรงมากหรือหูหนวก (Profound hearing loss or Deaf) เด็กกลุ่มนี้จะได้ยินเฉพาะเสียงที่ดังมาก ๆ หรือรับรู้แต่ความสั่นสะเทือนมากกว่าความดัง ต้องอาศัยการมองมากกว่าการได้ยิน การช่วยเหลือจะจัดการศึกษาพิเศษให้โดยเฉพาะ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา เน้นทักษะการสื่อความหมาย โดยใช้ภาษามือ (Sign language) ประกอบกับการอ่านริมฝีปาก และต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนภาษามือ เป็นต้น (วารี ธีระจิตร. 2537. หน้า 42 – 43)

10. เด็กมีความบกพร่องทางการเห็น (Children with visual impairment)

เด็กมีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึงเด็กที่สูญเสียการมองเห็นบางส่วน หรือที่เรียกว่าเด็กที่มีสายตาเลือนราง (Low vision) กับเด็กที่สูญเสียการมองเห็นอย่างสิ้นเชิง ที่เรียกว่าเด็กตาบอด (Blind) ลักษณะของเด็กแต่ละประเภทมีดังนี้

เด็กที่มีสายตาเลือนราง (Low vision children) หมายถึง เด็กที่มีสายตาบกพร่องภายหลังจากการแก้ไขแล้วจะมองเห็นบ้างบางส่วน และสามารถใช้สายตาได้ในระยะ 20/70 หมายความว่า เด็กกลุ่มนี้จะมองเห็นได้ในระยะ 20 ฟุต โดยที่คนปกติจะมองเห็นได้ในระยะ 70 ฟุต เมื่อวัดโดยใช้สเนลเลนชาร์ท (Snellen chart) เด็กกลุ่มนี้ต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์พิเศษบางอย่างที่ช่วยให้เด็กสามารถใช้สายตาได้ดีขึ้น

เด็กตาบอด (Children with blind) หมายถึงเด็กที่ไม่สามารถใช้สายตามองเห็นได้เลย หรือเด็กที่มีสายตาเหลืออยู่น้อยมาก หรือไม่มีเลย ซึ่งเป็นการสูญเสียการมองเห็นตั้งแต่ 20 / 200 หรือน้อยกว่านั้น หมายความว่าคนปกติจะมองเห็นได้ในระยะ 200 ฟุต แต่เด็กตาบอดสนิทจะไม่สามารถรับรู้การเคลื่อนไหวต่าง ๆ แม้แต่การมองในระยะ 20 ฟุต

ลักษณะของเด็กที่ความบกพร่องทางการเห็น

เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นจะมีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวด้วย เพราะเด็กต้องอาศัยการสัมผัสแทนการใช้สายตา นอกจากนี้เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นจะมีข้อจำกัดในหลายด้านได้แก่

1) ด้านร่างกาย เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายเหมือนเด็กปกติ แต่เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นจะมีพัฒนาการการใช้ทักษะการเคลื่อนไหวค่อนข้างช้ากว่าเด็กปกติ ดังนั้นเด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นจะได้รับการฝึกและสอนในวิชาปฐมนิเทศและการเคลื่อนไหวในสภาพแวดล้อม (Orientation and Mobility – O & M) คือวิชาที่ฝึกการเคลื่อนไหวที่ถูกต้อง เพื่อสอนให้เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นสามารถเดินทางในชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัย เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นส่วนมากจะไม่มีปัญหาในการใช้อวัยวะในการสัมผัส

2) ด้านอารมณ์ เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นส่วนมากจะขาดความมั่นใจในตนเอง มีความวิตกกังวลในการดำรงชีวิต และบางครั้งจะเกิดความคับข้องใจ เนื่องจากมองไม่เห็น จึงเป็นผลเด็กเกิดความแปรปรวนทางด้านอารมณ์

3) ด้านการพูดและการใช้ภาษา เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นที่มีความบกพร่องมาตั้งแต่กำเนิดจะมีพัฒนาการทางด้านภาษา และการใช้ภาษาช้ากว่าเด็กปกติ เนื่องจากเด็กที่ความบกพร่องทางการเห็น มองไม่เห็นสีหน้าท่าทางที่ใช้ประกอบการพูดของคนที่พูดด้วย จึงทำให้เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็น ได้ตอบได้ช้ากว่าเด็กปกติ และเด็กมักจะพูดเสียงดัง แต่โทนเสียงจะไม่มีเสียงสูง หรือเสียงต่ำ

4) ด้านการรับรู้ เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นจะมีการรับรู้ทางรูปธรรมไม่ต่างจากเด็กปกติ แต่การรับรู้ทางนามธรรมจะแตกต่างไปจากเด็กปกติมาก เพราะเด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นขาดการรับรู้ทางการมองเห็น แต่เด็กจะรับรู้ทางการสัมผัส ได้แก่ การจับสัมผัสแต่ละต้องด้วยมือ การดมกลิ่น การชิมรส รวมถึงการเคลื่อนไหว และการได้ยินเท่านั้น เด็กที่ความบกพร่องทางสายตาจึงมีข้อจำกัดในการรับรู้เรื่องการวัดขนาด การคาดคะเนถึงปริมาณ และการเปรียบเทียบ ทั้งสิ่งของขนาดใหญ่และของขนาดเล็ก

5) ด้านการเรียนรู้ เด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นสามารถเรียนรู้ตามหลักสูตรของเด็กปกติ แต่จะต้องปรับวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความบกพร่องของเด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นให้มากที่สุด โดยเปลี่ยนจากการอ่านที่ใช้สายตา เปลี่ยนมาเป็นการฟังเสียงแทน และเด็กที่ความบกพร่องทางการเห็นจะต้องได้รับการฝึกฝนการอ่านและการเขียน โดยการใช้อักษรเบรลล์ (Braille) ซึ่งต้องใช้อุปกรณ์การเขียน ได้แก่ กระดานสเลท (Slate) และดินสอปลายเป็นเหล็กแหลม (Stylus) (วาริ ถิระจิตฺร. 2537, หน้า 21 – 32)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

หลักการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ สามารถพัฒนาได้ หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมทำให้มีความเหมาะสมและมีศักยภาพในการที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองโดยไม่เป็นภาระแก่สังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ดี การพัฒนาเด็กพิเศษนั้น จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ ถ้าพึงเฉพาะการจัดการศึกษาให้ไม่สามารถทำให้เด็กพิเศษพัฒนาไปตามจุดหมายที่ต้องการได้ ดังนั้น ต้องเริ่มจากการค้นพบความพิการ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ควรมีหลักการดังนี้

1. มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล เพราะแม้ว่าเด็กเหล่านี้จะมีข้อจำกัดในการเรียนแต่ถ้าได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่แล้ว ก็จะสามารถพัฒนาได้
2. ส่งเสริมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early intervention services) ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ รวมทั้งการป้องกันความพิการมิให้เกิดขึ้น หรือเกิดซ้ำซ้อนอีก
3. เมืองดีให้การศึกษอบรรณาให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมือง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ
4. มุ่งเน้นการให้โอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดหลักการการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ประกอบ กับมาตรา 30 วรรค 3 บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพร่างกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคลจะกระทำมิได้ ...” ซึ่งหมายความว่าประชาชนไทยทุกคนย่อมมีสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีสภาพทางกายหรือสุขภาพอย่างไร ทั้งนี้โดยรัฐต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลือให้ ตามมาตรา 55 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”
5. การจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรคนพิการและผู้ปกครองคนพิการและองค์กรเอกชนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการทุกระบบและครบวงจร และมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกและสร้างเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยให้สังคม ชุมชน ผู้จัดบริการและประชาชน ตระหนักถึงศักยภาพความแตกต่างระหว่างและเฉพาะบุคคล รวมถึงสิทธิเท่าเทียมของบุคคลทุกคน

ความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความจำเป็นในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของครอบครัว ในส่วนรวมและในด้านสังคม ซึ่งอาจอธิบายได้ดังนี้

1. มีความจำเป็นต่อตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้มีเหตุผลหลายประการ คือ

1.1 เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสในการฟื้นฟูในหลายด้านเพราะการจัดการศึกษามีได้หมายถึงเพียงแค่การเรียนการสอนเท่านั้นแต่หากรวมถึงการพัฒนาในทุกด้าน เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกาย เมื่อมีความพิการเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความพิการที่มีมาแต่กำเนิด หรือเป็นความพิการในภายหลัง ย่อมก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำรงชีวิต การศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในสังคม ความพิการดังกล่าวหากไม่ได้รับการฟื้นฟูแล้วระดับของความพิการมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ความผิดปกติด้านการเคลื่อนไหว จำเป็นที่ต้องการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ เพื่อให้บำบัดและ ไม่ก่อให้เกิดความพิการด้านอื่นตามมา เด็กที่มีความต้องการพิเศษย่อมมีพัฒนาการทางร่างกายขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเอง ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ ปราศจากการพึ่งพิงผู้อื่น ก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี

1.2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ได้รับการศึกษามีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง มีโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพตามที่ตนสนใจและมีความถนัด มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และสุขภาพจิตดีขึ้น

1.3 การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม ช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเรียนรู้บทบาทที่เหมาะสมในสังคมส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ ได้มีโอกาสในการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และส่งเสริมความเข้าใจในบุคคลและสภาพแวดล้อมของตนเอง

2. มีความจำเป็นต่อครอบครัว ด้วยเหตุผลดังนี้

2.1 เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการศึกษา จะเรียนรู้ในและถูกฝึกให้ช่วยเหลือตนเอง ทำให้แบ่งเบาภาระของพ่อแม่เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของเด็ก เช่น การรับประทานอาหาร การพาไปเข้าห้องน้ำ การอาบน้ำแต่งตัว

2.2 เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสพัฒนาตน จากการได้รับการศึกษาพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการ ทำให้เรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพสามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัวได้ ทำให้ครอบครัวมีรายได้ ดำเนินชีวิตได้ตามอัธยาศัย

2.3 เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แล้วเป็นที่ยอมรับของคนในครอบครัวจะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีเจตคติที่ดีต่อเด็กนั้นด้วย เช่น จากเคยเป็นแต่ผู้รับเมื่อได้ผู้รับการพัฒนา ฟื้นฟู และสามารถทำได้ ก็จะสะท้อนให้คนในครอบครัวเห็นถึงคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะเป็นจุดเริ่มของการสร้างความรักความผูกพันกันในครอบครัว

2.4 การจัดการศึกษาเอื้อให้ทุกคนในครอบครัวมีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เช่น พ่อแม่ทำการบำบัดลูก การสอนการบ้านให้กับลูก

2.5 การที่ครอบครัวได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ทำให้ครอบครัวมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่และเต็มกำลังความสามารถ

3. มีความจำเป็นต่อสังคม เพราะเหตุผลต่อไปนี้

3.1 การศึกษาพิเศษช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตัวเองไม่เป็นการระงับสังคม

3.2 การศึกษาพิเศษเป็นการส่งเสริมให้สังคมยอมรับผู้ที่มีความบกพร่อง เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิ์เสรีภาพทัดเทียมกับบุคคลปกติ สามารถแสดงความคิดเห็นให้ผู้คนในสังคมยอมรับได้ และสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้

3.3 การจัดการศึกษาพิเศษ ทำให้ผู้คนในสังคมได้รับรู้ และเข้าใจสภาพความบกพร่องต่าง ๆ ทำให้สังคมปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ มีความเชื่อและความรู้ที่ถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือ และปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกวิธี

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย

ได้มีการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้โอกาสและตอบสนองความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ก่อน ที่จะมีจัดการศึกษาแบบ เรียนรวมในรูปแบบของโรงเรียนศึกษาพิเศษ การเรียนรวมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผดุง อารยะวิญญู (2542 หน้า 2) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

การจัดในรูปแบบโรงเรียนศึกษาพิเศษ (Special school) เป็นการจัดตั้งโรงเรียนที่รับเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท เข้ามาเรียนรวมกันในโรงเรียนพิเศษโดยเฉพาะ มีทั้งโรงเรียนประเภทประจำ และประเภทไปกลับโรงเรียนประเภทนี้จัดตั้งขึ้นเกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบนี้ เป็นการนำเด็กออกจากครอบครัว เป็นการปิดกั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ให้มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะขาดทักษะการดำรงชีวิตร่วมกับคนปกติในท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะถูกสังคมตีตราเมื่อเด็กจบการศึกษาแล้ว เด็กมักมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม แต่อย่างไร ก็ตามโรงเรียนศึกษาพิเศษ ยังมีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องระดับรุนแรง

การจัดในรูปแบบการเรียนรู้ร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติ แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมจากโรงเรียนศึกษาพิเศษมาแล้ว โดยจะจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้อยู่ในห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้ถูกมองว่าไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ โดยเด็กกลุ่มนี้จะเรียนกลุ่มทักษะวิชาการ ตามความสามารถและแผนการศึกษาเฉพาะของตนเองในห้องเรียนพิเศษนี้ เช่น วิชาในกลุ่มทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นต้น แต่ในวิชาที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะในการเรียนมากเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น วิชา พลศึกษา วิชาเกษตร วิชาศิลปศึกษา วิชางานบ้าน งานฝีมือ เป็นต้น

การจัดในรูปแบบการเรียนรู้ร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนเหมือนกัน แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการเรียนรู้ การเข้าสังคมกับเพื่อน การช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งทักษะที่จำเป็นสำหรับการเข้ารับการการศึกษา และมีความสามารถที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติที่มีความสามารถในระดับเดียวกันได้ แม้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีอายุมากกว่าเด็กปกติและมีร่างกายที่โตกว่าเด็กปกติก็ตาม ทั้งนี้เด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้ ยังจะต้องได้รับการเสริมที่จำเป็นต่อการศึกษาของแต่ละคนด้วย เช่น การสอนเสริมในบางวิชา การฝึกพูด การฝึกกายภาพบำบัด การฝึกกิจกรรมบำบัด เป็นต้น

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในต่างประเทศ

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548. หน้า 10-16) ได้เสนอผลการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยในรูปแบบการศึกษาพิเศษของต่างประเทศที่ถือได้ว่าเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัยและอยู่บนพื้นฐานกฎหมายคุ้มครองสิทธิทางการศึกษาของประเทศคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดาและอังกฤษ สรุปได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศสหรัฐอเมริกา จัดการศึกษาภายใต้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2518 มีกฎหมายบังคับให้โรงเรียนทุกโรงเรียนห้ามปฏิเสธการรับนักเรียนเข้าเรียน อันเนื่องจากความพิการหรือความบกพร่องพลละกำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการหรือนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาใช้คำว่า “ความบกพร่องหรือความต้องการจำเป็นพิเศษ” แทนความพิการ สรุปได้ดังนี้

1.1 กฎหมายได้ระบุไว้ว่า นักเรียนทุกคนที่มีอายุระหว่าง 6 - 12 ปี ที่ยังเรียนไม่จบมัธยมศึกษา สามารถศึกษาได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแม้จะเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตก็ได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เพราะกฎหมายกำหนดให้รัฐสนับสนุนค่าเล่าเรียนจนจบการศึกษา

1.2 ให้ครอบครัวนักเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้นักเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับบุคคลอื่นตามกฎหมายกำหนด

1.3 นักเรียนพิการจะได้รับการศึกษาพิเศษและบริการที่เหมาะสม โดยจัดให้เข้าเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด

1.4 นโยบายการศึกษาสำหรับเด็กพิการคือ การจัดการเรียนร่วมโดยให้ความสำคัญกับการลดข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อม เจตคติเชิงลบของผู้บริหารหรือครูใหญ่และครูประจำชั้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนพิการเรียนร่วม

ในส่วนของรูปแบบการจัดการการศึกษาในสหรัฐอเมริกากำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และต้องจัดทำใหม่ทุก 3 ปี โดยพ่อ แม่ ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินและต้องมีการทบทวนแผนทุกปี

2. การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศแคนาดา ประเทศแคนาดาให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ โดยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างทั่วถึง มีกฎหมายรับรองสิทธิพื้นฐาน คือ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตั้งแต่แรกพบความพิการ กำหนดให้แต่ละจังหวัดมีกฎหมายในการสนองตอบความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการโดยรัฐบาลท้องถิ่นกำหนดขึ้นเองได้ รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการคือ การจัดการศึกษาเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปแต่ละท้องถิ่นจะต้องทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยมีหลักการร่วมกันดังนี้ คือ

2.1 จัดให้เท่าเทียมกับนักเรียนทั่วไป

2.2 จัดให้อย่างมีคุณภาพ

2.3 จัดให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นพิเศษ

2.4 สามารถประเมินผลได้

ประเทศแคนาดาได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ดังนี้ คือ “การมีส่วนร่วม การมีมิตรสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์กัน” แต่ไม่ได้บังคับว่านักเรียนพิการทุกคนต้องเรียนร่วม ซึ่งบางคนอาจจะเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะพิการก็ได้ แต่ทุกโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบและสนับสนุนการเข้าถึงบริการตามความต้องการจำเป็นพิเศษในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ต้องมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู ครูใหญ่หรือผู้บริหารสถานศึกษา รัฐบาลโดย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาทั้งหมด และสนับสนุนให้นักเรียนพิการได้รับการช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษ

3. การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศอังกฤษ ปี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติการศึกษาของประเทศอังกฤษระบุให้นักเรียนพิการหรือที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาได้เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นักเรียนเหล่านี้ต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพโดยไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนทั่วไปและต้องมีการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม โรงเรียนต้องสนับสนุนนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเป็นเฉพาะบุคคล ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับนักเรียนเหล่านี้

รายงานประจำปีของแต่ละโรงเรียน ต้องบรรจุนโยบายแต่ละด้านของโรงเรียนที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการ รายงานเหล่านั้นต้องมีข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนพิการอยู่ด้วย คือ

ก. นโยบายการรับนักเรียนพิการซึ่งรวมถึง

1. ขั้นตอนการช่วยเหลือนักเรียนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติ

1. การพยายามให้นักเรียนพิการได้เข้าถึงบริการและความช่วยเหลือต่างๆ ของโรงเรียน

ข. การให้ข้อมูลแก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่มีลูกพิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยกำหนดแนวปฏิบัติดังนี้

2. แจ้งพ่อ แม่ ผู้ปกครองว่าทางโรงเรียนต้องประเมินและตรวจสอบความต้องการจำเป็นพิเศษของลูก

ต้องการจำเป็นพิเศษของลูก

3. ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินการและการติดตามผล

4. แจ้งรายชื่อบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลเพิ่มเติม

5. แจ้งพ่อ แม่ ผู้ปกครองให้รู้ถึงสิทธิของลูกที่จะต้องได้รับการประเมินความต้องการจำเป็นพิเศษ

6. หากผลการประเมินและการตรวจสอบแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้มีหน้าที่จะต้องทำรายงานความต้องการจำเป็นพิเศษเหล่านั้นและแผนการช่วยเหลือโดยกล่าวถึงรายละเอียดของการประเมินผลและการตรวจสอบรายละเอียดบริการทางการศึกษาพิเศษที่นักเรียนจะได้รับ รายชื่อโรงเรียนต่างๆ ซึ่งสามารถให้บริการทางการศึกษาพิเศษแก่นักเรียนได้ เป็นต้น

ก. ผู้มีอำนาจหน้าที่ในท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น โรงเรียนที่ได้รับการระบุว่าสามารถให้บริการตามรายการความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนคนใดก็ต้องรับผิดชอบให้บริการแก่นักเรียนพิการคนนั้น

แนวทางการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ได้เน้นการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป การให้การสนับสนุนนักเรียนพิการโดยต้องไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนคนอื่น ๆ การให้ความสำคัญแก่ผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในท้องถิ่นซึ่งจะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบาย และวางแผนการจัดการเรียนร่วม และการช่วยเหลืออย่างชัดเจน เน้นการประสานกับหน่วยงานต่างๆ และครอบครัวให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนเห็นความสำคัญของการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และผู้บริหารจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการให้นักเรียนพิการได้รับสิทธิการดูแลช่วยเหลือตามกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548)

สรุปรูปแบบที่ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยได้จัดการศึกษาพิเศษโดยหลักการเดียวกันคือ ยึดหลักสิทธิมนุษยชน ดังนี้ จัดการศึกษาแบบให้เปล่า จัดการศึกษาที่ทุกคนเข้าถึงได้ การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและการศึกษาที่สามารถปรับให้เหมาะกับผู้เรียน ในส่วนรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการพบว่า ทุกประเทศที่ศึกษาเน้นจัดแบบเรียนร่วมให้นักเรียนพิการได้เรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป การแยกนักเรียนพิการออกจากชั้นเรียนทั่วไปจะทำได้ต่อเมื่อไม่สามารถจัดในชั้นเรียนปกติได้ จากหลักการและรูปแบบการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงนำมาใช้เป็นหลักการจัดการศึกษาโดยเลือกใช้การจัดแบบเรียนร่วม

ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

การเรียนรวม (Inclusion หรือ Inclusive education) หมายถึงการจัดให้เด็กทุกคนทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเดียวกัน โดยวิธีการรับเข้าเรียนร่วมกัน ตั้งแต่ ที่เริ่มเข้ารับการศึกษ โดยมิพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนเมื่อถึงอายุเข้าเรียนก็ควรได้เรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน

การเรียนรวม คือ การศึกษาสำหรับทุกคนโดยรับเข้ามาเรียนรวมกัน ตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษและจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล (สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สถาบันราชภัฏ. 2544. หน้า 2)

การเรียนรวม (Inclusive Education) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ยึดปรัชญาการอยู่รวมกัน (Inclusion) เป็นหลัก นั่นคือ การสอนที่ดี เป็นการสอนที่ครูกับนักเรียนช่วยกันให้ทุกคนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน โดยการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ให้กับชุมชนและโรงเรียน การอยู่รวมกัน

(Inclusion) จึงเป็นการทำให้ทุกคนเป็นสมาชิกที่ดี เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น การอยู่ร่วมกัน จึงมีความหมายรวมไปถึงกิจกรรมทุกชนิดที่จะนำไปสู่การสอนที่ดี (Good Teaching) ซึ่งเป็นการคิด อย่างรอบคอบ เพื่อหาหนทางให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนได้ เป็นการกำหนดทางเลือกหลาย ๆ ทาง การให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรวมกันได้ ไม่ว่าเด็กจะมีความบกพร่องหรือไม่ก็ตาม (Kliewer, 2007. อ้างใน ผดุง อารยวิญญู, 2551. หน้า 3)

นอกจากนี้ UNESCO (2005. อ้างใน ผดุง อารยวิญญู, 2551. หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการเรียนรวม ไว้ว่า การเรียนรวม เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและตอบสนองต่อ ความหลากหลายของผู้เรียนที่มีลักษณะของความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน เป็นกระบวนการ ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมและชุมชนเป็นกระบวนการที่ พยายามลดการแบ่งแยกหรือการแยกออกจากกันทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่เน้นให้มีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือเนื้อหาที่นำมาใช้สอนเด็ก วิธีที่ครูนำมาใช้สอน ตลอดจนกล ไกต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดผลประเมินผลซึ่งจะต้องครอบคลุมการศึกษา สำหรับเด็กทุกคน ตามความเหมาะสมกับอายุและความสามารถของเด็ก และถือเป็นความ รับผิดชอบของระบบการศึกษาที่จะต้องดำเนินการดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

นัยยะหมายความว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้น พื้นฐานตามความต้องการพิเศษและตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน โดยรัฐต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่ แรกเกิดหรือแรกที่พบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่น ๆทางการศึกษาให้

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิและโอกาสที่จะ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความต้องการพิเศษและตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน โดยรัฐต้อง จัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกที่พบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายรวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆทางการศึกษาให้ ความแตกต่างระหว่างการเรียน รวมและการศึกษาแบบเรียนรวม สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ความแตกต่างระหว่างการเรียนร่วมและการศึกษาแบบเรียนรวม

การเรียนร่วม	การเรียนรวม
1. เด็กต้องได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อน	1. เด็กไม่ต้องเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน
2. เด็กต้องออกจากบ้านเพื่อไปรับการเตรียมความพร้อมจากโรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะทาง	2. เด็กทุกคนเมื่อถึงอายุเข้าเรียนก็ควรเข้าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน
3. เสียค่าใช้จ่ายสูงสำหรับผู้ปกครองและเด็ก	3. ไม่เสียค่าใช้จ่าย
4. เพิ่มภาระให้แก่ผู้ปกครอง	4. ไม่เพิ่มภาระให้ผู้ปกครอง
5. เด็กต้องเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางการเรียนบ่อยๆ	5. เด็กได้อยู่กับครอบครัวและสังคมของตนเอง
6. จัดการเรียนการสอนเฉพาะโรงเรียนบางโรงเรียนเท่านั้น	6. โรงเรียนทุกโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนจะมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม
7. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีอายุมากกว่าและโตกว่าเด็กปกติ	7. ให้การศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกที่พบความบกพร่อง
8. เด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกแยกมาสอนเสริมบางกิจกรรมทำให้เกิดแตกต่างจากเด็กปกติ	8. เด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติเรียนร่วมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษ
9. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมักไม่ประสบความสำเร็จทางการศึกษา	9. เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสำเร็จการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของตนเอง
10. ไม่มีกฎหมายรองรับในการจัดการเรียนร่วม	10. มีกฎหมายรองรับรวมทั้งจัดตั้งหน่วยงานความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ทางการศึกษา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน

ความมุ่งหมายของการศึกษาแบบเรียนรวม
ตามปฏิญญาขององค์การการศึกษาและวัฒนธรรม (UNESCO) แห่งสหประชาชาติ ได้ประกาศที่ประเทศสเปน เมื่อปี พุทธศักราช 2537 ดังนี้

1. เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา สิทธินี้เป็นสิทธิพื้นฐานของเด็กทุกคน
2. เด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน มีความสนใจ ความสามารถ และความต้องการในการเรียนรู้แตกต่างกัน

3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็ก จะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะที่หลากหลายของเด็กใน ข้อ 2

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา จะต้องมีส่วนในการได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กเหล่านี้ด้วย

5. การให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ เป็นการจัดการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง การศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาจึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for All) ไม่ใช่การศึกษาที่จัดให้เด็กปกติในโรงเรียนและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอีกโรงเรียนหนึ่ง (ผดุง อารยะวิญญู, 2542 . หน้า 5)

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 1) ยังได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ไว้ในหลักสูตรสำหรับผู้ศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. เพื่อดำเนินตามหลักการแบ่งสัดส่วนตามธรรมชาติ (Natural proportions) นั่นคือ ในสังคม หรือชุมชนหนึ่ง ๆ จะมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ ดังนั้นเด็กควร ได้อยู่กันตามปกติ ซึ่งไม่ควรคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากชุมชน แล้วนำไปรวมกันเป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ
2. เพื่อนำบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาทำงานร่วมกัน
3. เพื่อพัฒนาเครือข่ายประสานความร่วมมือ ซึ่งกันและกัน ระหว่าง ผู้บริหารโรงเรียน ครู
4. ผู้สอน ครูประจำวิชา ผู้ปกครองของเด็กปกติ และผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านการวางแผนการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ หรือการส่งบุคลากร
5. เพื่อการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เหมาะสม ครอบคลุมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่ม
6. เพื่อให้สามารถยืดหยุ่นได้ทุกสถานการณ์ ให้เกิดความคล่องตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

ความสำคัญและปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

สมเกตุ อุทธโยธา (2549, หน้า 9) กล่าวว่า เพื่อให้การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย จึงมีการกำหนดความสำคัญและปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม คือ

1. ความยุติธรรมของสังคม (Social justice) เพื่อไม่ให้เกิดภาพในทางลบที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถ้าการให้การศึกษาจัดขึ้นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นการทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ หรือสังคมปกติที่เด็กดำรงชีวิตอยู่ และการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรจะได้มีโอกาสได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กปกติ ซึ่งการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมจะช่วยเปลี่ยนความคิดเดิมของสังคมที่ต้องการแบ่งแยกการจัดการศึกษาให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะ และในขณะเดียวกันการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสามารถใช้ประโยชน์จากสถานศึกษาที่มีอยู่ได้เต็มศักยภาพ ทั้งทรัพยากรบุคคล สื่อและอุปกรณ์การศึกษา

2. สถานะปกติ (Normalization) สถานะปกติ หมายถึง การใช้ประโยชน์จากวิถีทางต่าง ๆ ของเกณฑ์ปกติของวัฒนธรรมและสังคมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อสร้างหรือคงไว้ซึ่งพฤติกรรม และคุณลักษณะ ต่าง ๆ ของบุคคล หลักการของสถานะปกติสนับสนุนสิทธิในการดำรงชีวิตที่ไม่ถูกจำกัด และไม่แบ่งแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากสังคม สนับสนุนความเสมอภาค ความยุติธรรมของสังคม ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษสมควรที่จะได้รับการยอมรับจากสมาชิกของสังคมในระดับเดียวกันกับที่คนปกติได้รับ แต่ทั้งนี้วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมจะมีเกณฑ์ปกติของตนเองซึ่งแตกต่างกัน และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะต้องปรับตัวให้เข้ากับเกณฑ์ปกติของสังคมในแต่ละสังคมที่แตกต่างกันด้วย

สถานะปกติเป็นการกระตุ้นให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป้าหมายของสถานะปกติคือ สนับสนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสในการปรับตัวเข้าสู่สังคมอย่างมีคุณภาพให้มากที่สุด แต่สังคมไม่ควร “ตีตรา” เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. สภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (The Least Restrictive Environment – LRE) สภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคล (Individualized Education Plan / Program - IEP) ที่ตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน การตระหนักว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการการศึกษาที่แตกต่างกันมากทั้งปริมาณทางเนื้อหา ทักษะ วิชาการ และระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร เด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องการศึกษาในสถานศึกษาที่จัดเรียนร่วมกับเด็กปกติตามความเหมาะสมให้มากที่สุด แต่การย้ายเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากห้องเรียนปกติ และจัดให้เรียนในห้องเรียนพิเศษหรือโรงเรียนศึกษาพิเศษ ควรกระทำก็ต่อเมื่อการจัดการศึกษาพิเศษ และการให้บริการต่าง ๆ ตามความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อเด็กเรียนร่วมกับเด็กปกติแล้วไม่เหมาะสม เด็กไม่ประสบ

ความสำเร็จ และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก ถึงแม้ว่าการเรียนรวมจะมีการให้บริการเสริมและให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมแล้วก็ตาม (Phil Foreman. 1996. หน้า 28-31)

4. ด้านจิตวิทยา และการเรียนรู้ (Psychology and learning) การคำนึงถึงความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะต้องปฏิบัติตามพันธสัญญากับสภาพแวดล้อมที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความสามารถมากขึ้นตามศักยภาพของตนเองได้สูงสุด การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมดังกล่าว การเรียนรู้โดยการแผนการจัดการศึกษาเฉพาะรายบุคคล (IEP) ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน เป้าหมายการศึกษา จุดประสงค์ที่เด็กแต่ละคนควรมี เนื้อหา วิธีการสอน สื่อการสอนและการประเมินผลที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความสามารถและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน รวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีพฤติกรรมการเรียนแบบที่เหมาะสมด้วย

การจัดการศึกษาพิเศษต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคลเป็นสำคัญ เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด และมีความต้องการพิเศษที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก แต่เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาพิเศษคือการส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนสามารถพัฒนาไปได้เต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข

5. กฎหมาย (Law) ในประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีการเรียกร้องสิทธิ เพื่อขอความเป็นธรรมจากศาลในสิทธิทางการศึกษาของเด็กอยู่เสมอ จากการตัดสินของศาลที่เห็นด้วยกับผู้ปกครอง และจากกฎหมายที่รัฐสภาในบางประเทศประกาศใช้ ระบุว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับการศึกษา “ปกติ” ที่เหมาะสม เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมาย PL 94 – 142 (Public Law 94 – 142) ในปี ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาเพื่อเด็กพิการ (Education for all Handicapped Children Act) โดยได้กำหนดเป็นหลักการไว้ 6 ข้อดังนี้

5.1 เด็กทุกคนมีสิทธิในการรับบริการทางการศึกษาตามความเหมาะสม และไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

5.2 ผู้ปกครองมีสิทธิที่จะเลือกสถานศึกษา และมีสิทธิร่วมในการวางแผนการศึกษาสำหรับลูกของตนเอง

5.3 เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะมีแผนการศึกษาเฉพาะ (IEP) ของตนเอง และบริการอื่น ๆ ที่สมควรจะได้รับ

5.4 เด็กทุกคนมีสิทธิที่ได้รับการศึกษาในสถานะที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (LRE)

5.5 เด็กทุกคนมีสิทธิในการถูกประเมินผลทางการศึกษาตามความสามารถที่แท้จริงของตนเองเท่านั้น

5.6 ผู้ปกครองมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินผลการศึกษาสำหรับลูกของตนเอง

และต่อมากฎหมาย PL 94-142 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น The Individuals with Disabilities Education Act – IDEA ในปี ค.ศ. 1990 (Hall, 1997, หน้า 118 – 119)

อย่างไรก็ตามในประเทศไทย ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่หลายฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พุทธศักราช 2534 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ที่เป็นแนวทางในการบริหาร บริการ และพัฒนาประเทศชาติ มีบทบัญญัติหลายหมวด หลายมาตราที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ ทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเป็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสถานะยาก ลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

ส่วนที่ 9 สิทธิได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

มาตรา 52 เด็ก และเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอด และได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็ก และเยาวชนเป็นสำคัญ

มาตรา 54 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

หมวด 5 แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ส่วนที่ 4 แผนนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และ วัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้ การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่น ของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. หน้า 10, 19, 20, 21, 32)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) มี บทบัญญัติหลายหมวด หลายมาตราที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการ พิเศษทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนี้

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่ สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาส ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตร 17 และมาตราที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ได้รับการศึกษา นอกเหนือ จากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการ และสถาบันสังคม อื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตร หรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล
2. เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด
3. การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ความดูแลรับผิดชอบ
2. เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด
3. การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กำหนด

หมวด 3 ระบบการศึกษา

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม
3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น
2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น ๆ
3. ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา อรรถาธิบาย ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข

2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความ เข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย และการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่าง ถูกต้อง

5. ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการ เรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การ วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพตามที่

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลายหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมกับวัย และศักยภาพ

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน
2. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียน ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยตามความเหมาะสมและความจำเป็น
3. จัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็น ในการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเป็นธรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
4. จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. หน้า 7-10, 12-15, 31)

นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติที่กำหนดถึงสิทธิ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะ ได้แก่

พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด

เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

มาตรา 20 คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

(ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก วันที่ 27 กันยายน 2550)

พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายความว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ และยักรวมถึงซอฟต์แวร์อีกด้วย หรือบริการที่ใช้สำหรับบุคคลพิการโดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่ม รักษา คงไว้ หรือพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

“การเรียนรู้ร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไป ทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอน สำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

หมวดที่ 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้ 5 มาตรา

(1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

(3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนรู้ร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ

มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัด จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง

สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ อาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนรู้ร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือบริการอื่นใด

สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยการที่การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการมีลักษณะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิโอกาสได้รับบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้าน

การศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษาจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก. 5 กุมภาพันธ์ 2551)

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ในการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยใช้รูปแบบการเรียนรวม (Inclusion หรือ Inclusive education) ซึ่งหมายถึงการจัดให้เด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเดียวกัน โดยวิธีการรับเข้าเรียนร่วมกัน ตั้งแต่แรกเริ่มเข้ารับการศึกษา โดยมีพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนเมื่อถึงอายุเข้าเรียนก็ควรได้เรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความต้องการพิเศษและตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน โดยรัฐต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกที่พบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่น ๆ ทางการศึกษาให้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สำรวจความพร้อมของโรงเรียน
2. สำรวจปัญหาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประเภท ระดับความบกพร่อง ลักษณะ และปัญหาด้านการเรียนรู้ จัดบริการการศึกษาเด็กตั้งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่พบความบกพร่อง ในกรณีศึกษาเป็นการจัดให้การศึกษาตั้งแต่พบความบกพร่อง และต้องให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติตั้งแต่แรกที่เข้าเรียน
3. สำรวจปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับโรงเรียน และอาจจะมีการส่งต่อเด็กไปยังหน่วยงานหรือนักวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อการประเมินเฉพาะทาง หรือให้การช่วยเหลือเฉพาะความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละบุคคล
4. อบรมความรู้ด้านการศึกษาพิเศษและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือจัดสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
5. อบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำประเมินความสามารถเบื้องต้น(Baseline Assessment) เพื่อหาความสามารถด้านการศึกษาที่แท้จริงของเด็กแต่ละคน แล้วจึงจัดทำแผนการจัดการศึกษา(Individual Education Plan-IEP) ตามระดับความสามารถที่ได้จากการประเมินความสามารถพื้นฐาน

6. จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ห้องเรียน พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ตามที่กฎหมายกำหนด

7. จัดระบบการเรียนการสอนแบบการศึกษาแบบเรียนรวมโดยทุกคนมีส่วนร่วม การให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ปกติ รวมถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อเสนอแนะในทางบวกและให้กำลังใจแก่ครูผู้สอนในชั้นเรียนรวม

8. ส่งมือปฏิบัติการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ในแต่ละชั้นเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และติดตามการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

9. ประเมินการจัดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

10. ปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

นโยบายกระทรวงศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

มติคณะรัฐมนตรีเรื่องมาตรการการจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 ขออนุมัติหลักการประกาศให้ “พ.ศ. 2542 เป็นการศึกษาเพื่อคนพิการ” โดยมีนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียน ต้องได้เรียน” ทั้งนี้เพื่อเร่งรัด ปรับปรุง และขยายบริการการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

มาตรการการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547, หน้า 6) ได้สรุปมาตรการการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการไว้ดังนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2542 เรื่อง มาตรการการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างคนทั่วไปและประกอบอาชีพได้ตามศักยภาพ

2. เป้าหมายการดำเนินงานมุ่งขยายโอกาสให้แก่คนพิการ ที่อยู่ในวัยเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุไว้ คือ 12 ปี

3. ผลิตและพัฒนาคุณภาพของครู อาจารย์ และบุคลากร

4. พัฒนาการวิจัย การปรับปรุงหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก

5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการ กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ท้องถิ่น

6. ให้สถานศึกษาเพิ่มการรับนักเรียนพิการ

7. ให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนตามปกติ ได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียน
8. จัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
9. ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนจัดการศึกษาแก่คนพิการ โดยจัดแบบเรียนร่วมหรือแยกชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนร่วม หรือเป็นโรงเรียนพิเศษเฉพาะความบกพร่อง
10. จะต้องคำนึงถึงคุณภาพและการกระจายบริการ ที่ทั่วถึง

แนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

เพื่อให้คนพิการที่ต้องการเรียนได้เรียนตามนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการและจัดทำแผนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติการศึกษาเพื่อคนพิการผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ
2. ประกาศปีการศึกษาเพื่อคนพิการพร้อมประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ให้คนพิการเข้ารับการศึกษ
3. พัฒนาระบบการบริหารการศึกษาสำหรับคนพิการ
4. จัดทำฐานข้อมูลคนพิการ ศึกษาวิจัย รวบรวมสถิติคนพิการทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างต่อเนื่อง
5. จัดทำทำเนียบ โรงเรียนสถานที่ศึกษาและแหล่งบริการศึกษาอื่นให้ผู้ปกครองรับทราบ
6. กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ทั้งการศึกษาในระบบ โดยจัดให้สถานศึกษาเรียนร่วม หรือสถานศึกษาเฉพาะความพิการ การศึกษานอกระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
7. จัดทำมาตรฐานการศึกษา หลักสูตร สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอนคนพิการให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาแก่คนพิการแต่ละประเภท
8. ผลิตและพัฒนาบุคลากร ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้เพียงพอและมีคุณภาพในทุกด้าน
9. แก้ไขกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมีประสิทธิภาพ
10. จัดทำและจัดสรรงบประมาณ ให้สอดคล้องกับภารกิจการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแต่ละรูปแบบ

11. แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน องค์กรเอกชนเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้
 คนพิการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและเป้าหมาย

12. ส่งเสริมสนับสนุนโดยจัดบุดหนุนแก่เอกชนที่มีส่วนในการร่วมจัดการศึกษา
 เพื่อคนพิการ

13. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ นอกกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสนับสนุน
 ร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนพิการให้ได้รับการศึกษา มีงานทำ ช่วยเหลือตนเองได้มี
 ศักยภาพของแต่ละบุคคล

14. ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยหน่วยงานที่
 รับผิดชอบในแต่ละระดับและประเภทให้เป็นไปตามมาตรฐาน

15. รณรงค์ และปลูกฝังเจตคติที่ถูกต้องแก่ครอบครัวคนพิการ โดยการให้ความรู้
 และการอบรมอย่างต่อเนื่อง

16. จัดตั้งศูนย์สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับคนพิการทุกประเภท
 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543. หน้า 3 – 4)

หลักการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548. หน้าบทคัดย่อ) ได้นำเสนอ
 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร จากการศึกษาวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษาของประเทศไทยและ
 ต่างประเทศ ผลจากการศึกษาได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อนำไปสู่การจัด
 การศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งสรุป
 สาระสำคัญได้ดังนี้

1. สิทธิทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องได้รับความคุ้มครองจาก
 รัฐโดยมีความเชื่อมโยงกัน ระหว่างการจัดงบประมาณกับการให้โอกาสและความเสมอภาคทาง
 การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการให้เปล่า

2. การจัดการศึกษาที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้อง
 สามารถประกันการเข้าถึงสิทธิในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต้องจัดการแบ่งแยกและการ
 เลือปฏิบัติอันจากลักษณะความบกพร่อง

3. การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องจัดในสภาพแวดล้อมที่มี
 จืดจางค่อนน้อยที่สุด (The Least Restrictive Environment - LRE) หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความ
 ต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุด

4. การสนับสนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษและครอบครัว ได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention Services - EI) เป็นการบริการที่จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ขวบ โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งการจัดบริการทางการศึกษาแก่เด็กในทันทีที่พบความบกพร่อง

5. สถานศึกษาจะต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคล ตามปัญหาความต้องการพิเศษของแต่ละคน และจัดให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคนด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องมีการจัดตั้งอำนาจความสะดวกตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก คือ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545

6. การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูการศึกษาพิเศษ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กได้

7. การประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่ดีที่สุดคือ การทำงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องของบุคลากรทุกภาคส่วนและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยให้สถานศึกษาเป็นฐานในการดำเนินการ (School Based)

8. การปรับปรุงกลยุทธ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน หมายถึง จะต้องมีความยืดหยุ่นตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน ทั้งนี้ หลักสูตรจะต้องได้รับการออกแบบเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เป็นเฉพาะบุคคล ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับกระบวนการเรียนรู้จะต้องมีการประเมินตรวจสอบและปรับปรุงตลอดเวลา

9. การส่งต่อและเชื่อมโยง (Transition) เนื่องจากการจัดการศึกษาสามารถจัดให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลอย่างต่อเนื่องครบวงจร ตั้งแต่การให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การส่งต่อจากระดับการศึกษาระดับหนึ่งไปยังอีกระดับ การส่งต่อเด็กไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้ความช่วยเหลือที่อยู่นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ของครู การพัฒนาการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การโอนผลการเรียนและการเทียบระดับการศึกษา

10. การสร้างความเข้มแข็ง (Empowerment) ให้กับสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายมีเจตคติเชิงบวกต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเพื่อให้บุคลากร ทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและเกิดการร่วมมือตามบทบาทหน้าที่ ให้มีบรรยากาศ

ของความร่วมมือและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ได้องค์กรที่เข้มแข็งที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และการจัดทำแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan - IEP)

สมเด็จพระพุทธโฆษา (2549, หน้า 131) ได้อธิบายความหมาย ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไว้ว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ แผนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น หรือหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จัดโดยการสร้างขึ้นใหม่หรือโดยวิธีการปรับมาจากหลักสูตรระดับก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้ แผนการศึกษานี้จะบรรจุองค์ความรู้ เนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน โดยได้รับความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจัดทำขึ้นสำหรับเด็กแต่ละคนโดยเฉพาะเจาะจง และให้สอดคล้องกับความสามารถพื้นฐานของเด็กแต่ละคน เป็นแผนในระยะ 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียนเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการพิเศษ และเพื่อความเหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคนให้ได้มากที่สุด

จากคำนิยาม จะเห็นได้ว่าแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้น ได้มาจากการปรับหลักสูตรปกติทั้งหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเกิดจากการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาให้เฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะ เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนประสบความสำเร็จในการศึกษา

ขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1. ครูจัดทำระเบียบประวัติเด็ก เป็นการจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น เป็นการตรวจสอบเด็กและได้รับทราบถึงสาเหตุของความบกพร่อง ลักษณะทั่วไปของเด็ก เพื่อเป็นหลักฐานในการให้ความช่วยเหลือในขั้นต่อไป และพิจารณาว่าเด็กควรได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษหรือการศึกษาสำหรับเด็กปกติ

2. ส่งต่อเด็กไปรับบริการทดสอบอย่างละเอียดโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง หากเด็กต้องการทดสอบเพิ่มเติมเฉพาะ เช่น การทดสอบระดับสติปัญญา การตรวจสอบการได้ยิน การตรวจสอบการมองเห็น หรือคัดแยกและบ่งชี้ประเภทของความบกพร่อง จากหน่วยให้บริการเฉพาะ

ทาง เช่น โรงพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นต้น เพื่อนำผลที่ได้จากการส่งต่อมาประกอบการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด

3. ครูทดสอบเด็กโดยละเอียด การทดสอบในขั้นนี้เป็นการทดสอบเพื่อหาระดับความสามารถพื้นฐาน (Baseline) ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน การทดสอบเพื่อประเมินความสามารถของเด็กและจุดอ่อนของเด็กทั้งนี้เพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กให้มากที่สุด

4. ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งผลการทดสอบจากการส่งต่อและการทดสอบโดยละเอียดของครูแล้วร่วมกันวางแผนจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้แก่ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ผู้บริหารโรงเรียน นักจิตวิทยาและผู้ปกครองเด็ก การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะมีการตกลงกันในรายละเอียดในที่ประชุมครั้งนี้ด้วย

5. เริ่มใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

6. ประเมินผลการเรียน หรือประเมินพัฒนาการของเด็กประจำภาคการศึกษา

7. ทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IIP) และจัดทำปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan – IIP)

ความหมายของแผนการสอนเฉพาะบุคคล

สมเกตุ อุทรโยธา (2546, หน้า 164) ได้อธิบายความหมายแผนการสอนเฉพาะบุคคลไว้ว่า หมายถึงแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ตามระยะเวลา เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวิธีการประเมินผลที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ซึ่งเป็นแผนการสอนที่ครูผู้สอนกำหนดขึ้นเพื่อสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในแต่ละวัน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประสบความสำเร็จในการศึกษา

ในการทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) นั้น จะต้องพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนทั้งหมด เช่น จุดเด่น จุดด้อย ระดับพัฒนาการของเด็ก ทักษะที่เด็กมีอยู่ รวมถึงทักษะที่เด็กยังทำไม่ได้หรือยังไม่มี

ขั้นตอนของการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

1. กำหนดทักษะหรือเนื้อหาที่จะสอน ในการเลือกเนื้อหาที่จะสอนเด็ก ในขั้นแรกครูผู้สอนจะต้องทำการทดสอบหาความสามารถพื้นฐานในเนื้อหาที่จะสอนนั้น สำหรับเด็กคนนั้น

ก่อน ตามลำดับขั้นตอนความยากง่ายของเนื้อหา เช่น หากทดสอบพบเด็กสามารถจำตัวเลขได้ ขั้นต่อไปครูควรจะสอนเรื่อง จำนวน กับตัวเลข หรือครูจะทดสอบตามขั้นตอนของการวิเคราะห์งานก็ได้ เช่น ครูจะสอนการบวกเลข 2 หลัก โดยไม่มีการทด

- เขียนเลข 2 หลัก จำนวนแรก เป็นตัวตั้ง
- เขียนเลข 2 หลัก จำนวนหลังเป็นตัวบวก
- ใส่เครื่องหมาย บวก ระหว่างเลขจำนวนแรกกับเลขจำนวนที่สอง
- เอาเลขหลักหน่วย บวกกับเลขหลักหน่วย แล้วเขียนผลลัพธ์ตรงหลักหน่วย
- เอาเลขหลักสิบ บวกกับเลขหลักสิบ แล้วเขียนผลลัพธ์ตรงหลักสิบ

2. ครูเมื่อทำการทดสอบเด็กเมื่อทราบระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กแล้ว ครูจึงกำหนดเนื้อหา หรือทักษะที่จะสอนในขั้นต่อไปของงาน โดยครูจะต้องกำหนดเป็นจุดประสงค์ พฤติกรรมที่ชัดเจนซึ่งมีองค์ ประกอบของจุดประสงค์พฤติกรรมคือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื้อหาของพฤติกรรม และเกณฑ์ของความ สำเร็จ เช่น ให้เด็กสามารถบอกจำนวนตามตัวเลขได้ถูกต้อง 4 ใน 5 ข้อ เป็นต้น

3. กำหนดองค์ประกอบและสถานการณ์ที่จะช่วยสนับสนุนการสอน ในที่นี้หมายถึง สื่อการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนการสอน เนื้อหาหรือทักษะนั้น ๆ เช่น สื่อที่จะนำเข้าสู่บทเรียน ของเล่นที่ให้ฝึกการทำงานเป็นทีม รวมถึงแบบฝึกหัดที่เป็นเฉพาะของเด็กด้วย

4. กำหนดวิธีการสอน ในการสอนเด็กพิเศษครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่แตกต่างไปจากวิธีการสอนปกติโดยทั่วไป เช่นอาจใช้วิธีการสอนแบบความร่วมมือกัน ในเทคนิคคู่หู (Partner) ซึ่งเหมือนกับวิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Tutoring) รวมถึงวิธีการสอนแบบการสอนเด็กที่ความสามารถต่างระดับ (Multi level Teaching) ในชั้นเรียนร่วมด้วย

การวัดผลและประเมินผลการศึกษาแบบเรียนรวม

สมเกตุ อุทธโยธา (2549, หน้า 191) ได้อธิบายถึงการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา แบบเรียนรวม ไว้ว่า สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน โดยผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลจะแสดงให้เห็นสภาพแท้จริงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและสภาพจริงของการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการประเมินผลที่เน้นการพัฒนาของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจน (Student Performance) สะท้อนให้เห็นความสามารถของเด็กในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน โดยการใช้กิจกรรมประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จะช่วยให้ค้นพบ

ระดับความสามารถด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง กลยุทธ์นี้ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือแผนการจัดการศึกษารายบุคคล กับเทคนิคการสอนของครูและการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน

1. ให้สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. ให้สถานศึกษาจัดทำ การประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การเลือกใช้เครื่องมือและการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
3. ไม่ใช้การประเมินด้วยแบบทดสอบเพราะไม่เหมาะสมกับวัยและระดับพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับเตรียมความพร้อม การประเมินเด็กควรจะขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้านมิใช่ขึ้นอยู่กับคะแนนสอบเพียงอย่างเดียว
4. เน้นการประเมินตามความเป็นจริงด้วยวิธีการหลากหลาย มีการรวบรวมผลงานชิ้นงานที่แสดงถึงความสามารถหรือพัฒนาการแต่ละทักษะของเด็กเป็นรายบุคคล โดยมอบหมายงานให้เด็กปฏิบัติเป็นงานหรือสถานการณ์ในชีวิตจริง (Real Life) หรือใกล้เคียงสภาพจริง ดังนั้นงานในสภาพจริงจึงเป็นงานที่ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) จากการฝึกปฏิบัติแบบแยกส่วนมาก่อน การประเมินผลตามสภาพจริงจะเกิดประโยชน์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก เพราะผลของการประเมินจะทำให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของเด็ก ทำให้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขได้ตรงประเด็นที่สุด
5. พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน อันได้แก่ ความประพฤตินในการเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กคนอื่น ๆ เช่น การบริหาร การเล่นดนตรี การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ ได้แก่ การลงมือปฏิบัติงานตามขั้นตอน ความสนใจในงานที่ทำหรือสมรรถนะที่มีต่องานและการเข้าร่วมกิจกรรมรวมถึงความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมงานและจำนวนครั้งที่เข้าร่วมงานด้วย เพื่อเป็นการประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในการทำงานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามขั้นตอนงานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงทั้งที่บ้านและโรงเรียนต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
6. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นการประเมินที่มีความสมบูรณ์ที่แสดงศักยภาพที่แท้จริงของเด็กมากขึ้น โดยการเก็บรวบรวมผลงานของเด็กทั้งในชั้นเรียนและในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อแสดงลำดับพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงสิ้นสุดของแต่ละทักษะหรือสาระการเรียนรู้ที่เรียน

7. การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล โดยการสอบถามเด็กในระหว่างทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทราบระดับความเข้าใจในกิจกรรมของเด็ก การสนทนาถามเด็กในระหว่างทำกิจกรรมกับเด็กเพื่อจะได้ทราบพฤติกรรมของเด็กขณะที่อยู่ที่บ้าน รวมถึงการสอบปากเปล่า (Oral Test) เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติของเด็กที่มีต่อวิชาที่เรียน

8. การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ผู้สอนมอบหมายงานหรือกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติ โดยมีวิธีการประเมินการปฏิบัติจะเป็นไปตามลักษณะงานดังนี้

8.1 งานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้เด็กลงมือกระทำเป็นรายบุคคลตามขั้นตอนของการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เพื่อจัดทำเป็นผลการเรียนของเด็กในทักษะนั้น ๆ และจัดทำเป็นความสามารถพื้นฐาน (Baseline) ของเด็กที่มีในขณะนั้นได้ด้วย

8.2 การประเมินการนำความรู้ทางวิชาการและทักษะในการดำรงชีวิตประจำวัน (Functional Skills) ไปใช้ในชีวิตจริง จะประเมินด้วยการสังเกตและการจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างสม่ำเสมอ

9. การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เด็กทุกคนจะต้องได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เพิ่มเติมจากคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในทุกทักษะการเรียนรู้ หรือทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้วเพื่อสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดในหลักสูตรหรือแผนการจัดการศึกษารายบุคคล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

9.1 การประเมินความสามารถพื้นฐาน (Baseline) ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกฝ่ายจะช่วยกันประเมินอย่างต่อเนื่องตามแนวทางที่สถานศึกษากำหนด เช่น การสังเกตและรายงานผลการประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง การตรวจเพิ่มคะแนนงาน การบันทึกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กสามารถทำได้ในครั้งแรกที่เด็กเริ่มเข้ารับการศึกษและหลังจากการประเมินผลการเรียนประจำภาคเรียนหรือประจำปีการศึกษา เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปเป็นความสามารถพื้นฐานในการจัดการศึกษาในรอบต่อไป

9.2 การประมวลผล คณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาจะรวบรวมการประเมินตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษารายบุคคลของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละคนจากผู้ประเมินทุกฝ่าย นำมาพิจารณาสรุปผลเป็นรายภาคเรียนหรือรายปี เพื่อวินิจฉัยแบ่งพฤติกรรมของเด็กออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

“ดีเยี่ยม” หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเป็นไปตามเกณฑ์
ที่สถานศึกษากำหนด

“ดี” หมายถึง เด็กมีพฤติกรรมตามเกณฑ์ขั้นต่ำ
ที่สถานศึกษากำหนด

“ควรปรับปรุง” หมายถึง เด็กมีพฤติกรรมบางประการที่ต้องปรับปรุง

9.3 การสรุปผลการประเมิน คณะกรรมการจะพิจารณาตัดสินผลการพัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยพิจารณาจากผลที่ได้จากการประเมินและแนวโน้มพัฒนาการของ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แล้วแจ้งผลการประเมินไว้ใน
รายงานพัฒนาการก้าวหน้า (Progress Report) ของเด็กแต่ละคน

การตัดสินการประเมิน

การตัดสินการประเมินผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะมีการตัดสินใจ
โดยมีเกณฑ์การตัดสิน ดังนี้

1. การตัดสินต้องจัดทำเป็นรายบุคคล เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ไม่มีการ
การเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น แต่จะยึดตามแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) เป็นหลัก
2. การตัดสินผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะต้องผ่านการพิจารณา
โดยคณะกรรมการที่ร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) ถือเป็นเด็ดขาด
3. เกณฑ์การตัดสินให้เป็นไปตามจุดประสงค์ในแผนการจัดการศึกษารายบุคคล
(IEP) ซึ่งในแต่ละจุดประสงค์จะประกอบด้วย

เงื่อนไข หมายถึง สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนแสดงความสามารถทางการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียน
ออกมาตามที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งเป็นเงื่อนไขรายบุคคล

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่ผู้สอนต้องการให้แสดง
ออกมา ในแต่ละเนื้อหาและแต่ละวิชา

เกณฑ์ของความสำเร็จ หมายถึง ระดับของความสำเร็จหรือระดับของพฤติกรรมที่
ผู้เรียนแสดงออกมาที่ผู้สอนกำหนดไว้ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

4	หมายถึง	ผลการเรียนดีมาก
3	หมายถึง	ผลการเรียนดี
2	หมายถึง	ผลการเรียนพอใช้
1	หมายถึง	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
0	หมายถึง	ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

4. นำผลการตัดสินใจไปปรับปรุงแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) ถ้าหากเด็กผ่านตามจุดประสงค์หรือทักษะที่กำหนดให้เด็กเรียน ให้พิจารณานำเอาทักษะใหม่มาสอน หากเด็กยังไม่ผ่านจุดประสงค์หรือทักษะที่กำหนดให้เด็กเรียน ให้ปรับปรุงทักษะนั้น รวมถึงการปรับปรุงเทคนิคการสอนของครูผู้สอนด้วย

5. การรายงานผลการเรียนจัดทำเป็นรายงานพัฒนาการก้าวหน้า (Progress Report) เป็นรายบุคคล โดยยึดตามแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) ต้องจัดทำเป็นรายบุคคล เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น และต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการด้วย

โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม

หลักการพื้นฐานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม คือ ให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยไม่คำนึงถึงความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน โรงเรียนต้องยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนโดยการจัดหลักสูตรที่เหมาะสมตั้งแต่พบความพิการ หรือเด็กถึงเกณฑ์ต้องรับการศึกษา การจัดระเบียบการบริหารที่ยืดหยุ่น การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรและให้ครอบครัว ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ควรมีการสนับสนุนและให้บริการที่ต่อเนื่อง เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของแต่ละคน

คุณลักษณะของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม

คุณลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม คือ การยอมรับในความแตกต่าง (Diversity) ที่หลากหลายของนักเรียน มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกัน มีการทำงานเป็นทีม และร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมี

1. รับเด็กนักเรียนเข้าเรียนโดยไม่มีข้อยกเว้นและเงื่อนไข
2. นักเรียนทุกคนได้เข้าเรียนในชั้นเรียนที่เหมาะสมกับอายุและระดับชั้น ทั้งนี้เด็กทุกคนจะได้รับประโยชน์จากหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น
3. ให้บริการที่เกี่ยวข้องในสภาพที่เหมาะสมกับความเป็นจริง
4. โรงเรียนเป็นเสมือนหนึ่งชุมชน และมีความรู้สึกเป็นหมู่คณะ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของ และทุกคนต้องยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายของนักเรียน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนและผู้ใหญ่ในโรงเรียน ทั้งนี้ความเป็นหมู่คณะจะช่วยให้เด็กทุกคนมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จและยอมรับนับถือตนเอง โดย

ใช้ผ่านวิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ระบบเพื่อนคู่หู การเรียนแบบร่วมมือกัน การสอนเป็นทีม และการสอนร่วมกัน

5. มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครู โดยการลดการสอนแบบบรรยายและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนมากขึ้น และครูการศึกษาพิเศษจะช่วยทำงานร่วมกับครูประจำชั้นในชั้นเรียนปกติ และทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

6. มีการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เพื่อนักเรียนจะไม่ถูกจำกัด หรือยึดติดในขั้นตอนต่างๆ แต่สามารถที่จะเรียนรู้ได้ตามรูปแบบในการเรียนรู้ของตนเอง มีการจัดกลุ่มนักเรียนในลักษณะที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่น

7. มีการพัฒนานักเรียนทั้งทักษะทางสังคมและทักษะทางวิชาการ

8. มีกฎระเบียบที่สะท้อนถึงความยุติธรรม และความเท่าเทียมกัน

9. มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละบุคคล โดยการผสมผสานและประยุกต์ใช้หลักการต่างๆทางการศึกษาทั่วไป ที่จะช่วยให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อนสอนเพื่อน การฝึกทักษะทางสังคม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การฝึกทักษะในการเรียน และการเรียนแบบรอบรู้ เป็นต้น

10. มีการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง โดยวิธีการที่หลากหลาย และลดการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความก้าวหน้าตามเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน

11. มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่น เช่น ตารางประจำวัน กำหนดเวลา การบริหารจัดการ ระบบการช่วยเหลือสนับสนุน และการใช้เทคโนโลยีช่วยอย่างเหมาะสม

12. ให้บริการที่เกี่ยวข้องในสภาพที่เหมาะสมกับความเป็นจริง

13. มีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ให้ครูและคณะทำงานได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะที่จะจัดการศึกษาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

14. ความเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กร และสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชน

15. นักเรียนทุกคนเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน

การพัฒนาโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ในปัจจุบัน มีการปฏิรูปโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเรียนรวม โรงเรียนควรผสมผสานเป้าหมายของการจัดการศึกษาทั่วไปและการศึกษา และทำงานในลักษณะของความร่วมมือ มีการสนับสนุนเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะความร่วมมือระหว่างบุคลากรระหว่างหน่วยงานเท่านั้น แต่หมายถึง ทุกคนที่มีความมุ่งมั่นที่จะ

เปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่การเรียนรู้รวม ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแผนการดำเนินงาน ที่สำคัญคือผู้บริหารต้องเข้าใจ ช่วยเหลือ และอธิบายเหตุผลในการจัด

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม

1. การเสริมสร้างบรรยากาศและปรัชญาของโรงเรียนบนพื้นฐานความเชื่อในเรื่องของสิทธิและความเท่าเทียมกัน และความเป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้คณะทำงานต้องมีการตกลงในปรัชญาการจัดการให้ชัดเจน และจะต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจ วางแผน การกำกับติดตามและประเมินผล
2. การบูรณาการทรัพยากร และบุคลากรทางการศึกษาพิเศษและการศึกษาปกติให้สามารถทำงานด้วยกัน รวมทั้งนักเรียนทั้งที่มีความต้องการพิเศษและไม่มี
3. นโยบายของนักเรียน ควรบอกถึงรายละเอียดว่าจะค้นพบความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนได้อย่างไร และกำหนดยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในห้องเรียน
4. คำนึงถึงข้อคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนทุกคน และให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
5. การรวมกลุ่มเด็กในลักษณะที่หลากหลายเท่าที่จะเป็นไปได้
6. มีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน

จากตัวอย่างในการปฏิบัติการเรียนรู้รวมของโรงเรียน ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน พบว่าองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ที่ช่วยเสริมสร้างโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมประกอบด้วย

1. นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ด้วยกัน โรงเรียนและบุคลากร มีพันธสัญญาร่วมกันว่า จะต้อนรับนักเรียนทุกคนเข้าสู่โรงเรียน ครูและบุคลากรอื่น ๆ จะทำงานร่วมกันในชั้นเรียนร่วมกับนักเรียนที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกันทุกกลุ่ม ได้เรียน เล่น และทำงานด้วยกัน บุคลากรทุกคนจะต้องเห็นว่าสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับนักเรียน สามารถพูดหรือแสดงออกถึงความเชื่อและพร้อมที่จะอธิบายเหตุผลในการทำงานให้กับผู้คัดค้านหรือไม่เห็นด้วย

2. การสอนแบบหลายระดับตามสภาพที่แท้จริง (Authentic/ Multi-level teaching) ในการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างกันของนักเรียนทั้งระดับความสามารถ รูปแบบ และอัตราเร็วในการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้ครูต้อง

- 2.1 ออกแบบบทเรียนที่สนองต่อระดับความสามารถที่ต่างกัน
- 2.2 ทำท่ายนักเรียนที่ระดับพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน

2.3 ช่วยเหลือนักเรียนให้มีความก้าวหน้าทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

2.4 ใช้ยุทธศาสตร์การสอนตามสภาพที่แท้จริง จัดกิจกรรมที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงที่บ้าน ชุมชน และสังคม ผสมผสานแนวคิดทางทฤษฎีกับรูปแบบในการเรียนรู้ของเด็ก

2.6 ใช้การเรียนแบบร่วมมือ เช่น การจับคู่ หรือกลุ่มทำงาน

3. การเสริมสร้างชุมชนในโรงเรียน และค้นพบความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรม

การที่นักเรียนจะมีสภาพจิตใจที่พร้อมที่จะเรียนได้ดีนั้น จะต้องมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และได้รับการดูแลเอาใจใส่ หากนักเรียนใช้ชีวิตภายในโรงเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนชุมชนหนึ่ง ที่ประกอบด้วยครู นักเรียน ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีความสุขและรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยแล้ว จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างชุมชนในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ควรเสริมสร้างให้ชุมชนในโรงเรียนเป็นชุมชนที่

3.1 ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากร พ่อแม่ ชุมชน เช่น มีการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มของบุคลากรในโรงเรียน การทำงานเป็นทีม การร่วมกันแก้ไขปัญหาและการสอนเป็นทีม เป็นต้น

3.2 ในห้องเรียน เด็กที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ เช่น มีเพื่อน คู่คิด มีการแก้ไขความขัดแย้งโดยวิธีการทางบวกภายใต้การดูแล และแนะนำของครู มีการแลกเปลี่ยนเรื่องราวในชีวิตความรู้สึก โดยการพูดคุย การเขียนศิลปะ การประชุมในชั้น เป็นต้น

3.3 ให้นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมและสอนให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองเลือก เช่น การไปห้องน้ำคนเดียวแทนที่จะไปเป็นกลุ่ม เลือกทำกิจกรรมที่มีหลายอย่างในชั้น เลือกที่จะยืน นั่ง นอนบนพื้น ในการศึกษาหรือทำงานร่วมกับกลุ่ม

ลักษณะเช่นนี้จะช่วยให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนลดน้อยลง เพราะนักเรียนไม่รู้สึกล่าถูกควบคุม ไม่ต้องระมัดระวัง วิตกกังวล หรือฝืนใจ เพราะมีทางเลือก ทั้งนี้ครูจะต้องค้นหาและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้น ๆ ที่อาจมีของนักเรียนด้วย ครูต้องทำความเข้าใจว่าพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมออกมา นั่นคือ การบอกถึงความต้องการบางอย่าง ครูจึงต้องค้นหาสิ่งที่เด็กต้องการ และหาทางช่วยเหลือให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการแสดงออกทางบวก

คณะทำงานของโรงเรียนสามารถจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น

1. การพูดคุยและร่วมวางแผนกับพ่อแม่

2. จัดห้องที่เด็กสามารถไปได้ เมื่อต้องการหยุดพัก เพื่อผ่อนคลายความเครียด ภายใต้การดูแลของครู อาจเป็นห้องมุม ห้องที่จัดไว้เฉพาะหรือมุมสันโดยในชั้น เช่น ได้โต๊ะครู

3. สร้างสังคมที่ช่วยเหลือเด็ก จัดวงจรการช่วยเหลือร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้น

4. การประสานความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนครู มีการช่วยเหลือสนับสนุนครู ให้สามารถทำงานกับเด็กที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกันมาก รวมทั้งเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ และสังคมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้วย

ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ครูการศึกษาพิเศษ พยาบาล แพทย์ นักแก้ไขการพูด นักกายภาพบำบัด จะช่วยเหลือครูทั่วไปในห้องเรียนปกติ และจะทำเป็นทีม ครูการศึกษาพิเศษจะมีบทบาทสำคัญ ในการช่วยเหลือด้านการศึกษาพิเศษในห้องเรียนทั่วไป ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 การสอนซ่อมเสริมหรือการสอนเสริมในลักษณะของการทำงานตัวต่อตัว หลังห้องเรียนปกติ

4.2 การปรับเพื่อสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น เช่น การปรับหลักสูตร โดยการใช้ใบงานที่ต่างกัน การให้งานน้อยลง หรือให้เวลาในการทำงานมากขึ้น

4.3 การรวม เป็นการช่วยเหลือครูทั่วไปในการสอนแบบหลายระดับตามสภาพจริง ร่วมกันออกแบบบทเรียนที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล

4.4 การช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นของครูทั่วไป เช่น การพัฒนาบทเรียนและการสอนสำหรับคุณภาพของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมนั้นจะมีจุดเน้นการสอนแบบหลายระดับตามสภาพที่แท้จริง สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันมากและการเสริมสร้างความเป็นชุมชนในโรงเรียน

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2522 โดยทดลองเปิดโครงการ “โรงเรียนภาคฤดูร้อน”

พ.ศ. 2526 เปิดศูนย์เด็กก่อนประถมศึกษา

พ.ศ. 2530 เปลี่ยนสถานภาพเป็นโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูเชียงใหม่ โดยสังกัดภาควิชาสาธิต คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ จัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา โดยคณาจารย์ภาควิชาการอนุบาลศึกษา

พ.ศ. 2534 เปิดชั้นเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง บริหารจัดการ โดยคณะครุศาสตร์

พ.ศ. 2538 เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่” และได้นำตราพระราชทานประจำสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ มาเป็นตราประจำโรงเรียน

พ.ศ. 2539 เปิดสอนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

พ.ศ. 2547 เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ปรัชญาของโรงเรียน

“เลิศวิชา พละน่ายเยียม เปี่ยมคุณธรรม”

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มุ่งผลิตนักเรียนให้มีความรู้ด้านวิชาการ โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก้าวทันเทคโนโลยี จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และวิจัย บูรณาการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของนักเรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นคนดีของสังคม ให้ดำรงตนอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

พันธกิจของโรงเรียน

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณภาพในทุกด้าน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดเต็มตามศักยภาพ
2. มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ก้าวทันเทคโนโลยี มีทักษะชีวิต สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ ค้นคว้า และวิจัยแก่นักศึกษาวิชาชีพครู องค์กรต่างๆ และชุมชนที่อยู่รอบสถานศึกษา
4. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
5. ส่งเสริมให้ครู บุคลากร ได้รับการพัฒนาด้านวิชาการ และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมีความสุขต่อวิชาชีพครู

เป้าหมายของโรงเรียน

1. นักเรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. นักเรียนมีทักษะในการคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น
3. นักเรียนที่ผ่านการเตรียมความพร้อมระดับอนุบาล เป็นเด็กที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรก่อนการประถมศึกษา 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ
4. นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ครูและบุคลากร ได้รับการพัฒนาศักยภาพทางด้านความรู้ ประสบการณ์ และวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ในปีการศึกษา 2550 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 53 คน จำนวนครูทั้งหมด 28 คน แยกเป็นครูระดับประถมศึกษา จำนวน 22 คน ครูระดับอนุบาล จำนวน 6 คน และครูผู้ช่วย จำนวน 8 คน และมีนักเรียนทั้งหมด 651 คน แบ่งเป็นนักเรียนระดับอนุบาล จำนวน 239 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 412 คน ซึ่งในจำนวนนี้ มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ จำนวน 13 คน เข้ามาเรียนร่วมได้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 1 คน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 1 คน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 2 คน เด็กออทิสติก จำนวน 5 คน และกรรมและเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม สมาธิสั้น จำนวน 3 คน แต่ที่โรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ไม่มีครูผู้สอนที่จบทางการศึกษาพิเศษ ซึ่งก่อนหน้านี้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติร่วมกับเด็กปกติ แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ไม่ได้มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan - IEP) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงดำเนินการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหมือนกับเด็กปกติ โดยไม่มีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษและระดับความสามารถของเด็กพิเศษแต่ละคน จึงทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมีความยากลำบากในการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พงษ์ศักดิ์ ใจหาญ (2550, หน้าบทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนารจัดการเรียนร่วมแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านอ่างหิน (เพ็ชรพิทยาการ) พบว่า การดำเนินการจัดการเรียนร่วมส่งผลให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการเรียนร่วมเพิ่มมากขึ้น บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วมเพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีค่าเฉลี่ยของการพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น

ศิริวิมล ใจงาม (2547, หน้าบทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การนำเสนอนโยบายและแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักศึกษาพิการ ประกอบด้วย 8 ปัจจัย คือ ความร่วมมือร่วมใจของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจารย์และบุคลากร คุณลักษณะของนักศึกษาพิการ การบริหารสถาบัน การบริหารวิชาการ งบประมาณเพื่อการพัฒนา การบริหารกิจการนักศึกษา และการให้โอกาสและความเป็นอิสระแก่นักศึกษา

2. สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาพิเศษของสถาบันอุดมศึกษา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านงบประมาณ ด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบัน ด้านการบริหารวิชาการ และ ด้านการบริหารสถาบัน ส่วนที่เหลือ 3 ด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก ในด้านนักศึกษา ด้านบุคลากร และด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน สำหรับสภาพที่คาดหวังในการจัดการศึกษาพิเศษของสถาบันอุดมศึกษา คาดหวังให้มีการปฏิบัติระดับมากที่สุดด้าน โดยคาดหวังการปฏิบัติระดับมากที่สุดคือด้านบุคลากร รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบัน และด้านการบริหารสถาบัน

3. นโยบายที่นำเสนอเพื่อการจัดการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 4 นโยบาย ได้แก่ (1) นโยบายตระหนักผู้เข้าใจ ให้สถาบันเร่งสร้างความเข้าใจ ปรับทัศนคติ กลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษา (2) นโยบายเอื้ออาทร ให้จัดสภาพแวดล้อม จัดหน่วยให้บริการนักศึกษาพิการ (3) นโยบายใส่ใจผู้เรียน ให้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และ (4) นโยบายพึ่งตนเอง สนับสนุนให้นักศึกษาได้ค้นพบตนเอง ยอมรับและภาคภูมิใจในตนเอง เพื่อความสำเร็จและพึ่งพาตนเองในที่สุด

สุภาพร ชินชัย (2551: หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หน้า กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. โรงเรียนยังมีปัญหาในการจัดการเรียนรวมในส่วนของการขาดความรู้ของครูในเรื่องการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทมีความบกพร่องทางการเรียนรู้และสมาธิ สั้นชนผิดปกติ ความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้เรื่องของการกระตุ้นพัฒนาการเบื้องต้น เด็กนักเรียนปกติมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเองยังปฏิเสธความบกพร่องของตัวเองอยู่ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือและผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองอย่างเต็มที่

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาได้จริงตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การคิดค้นหาปัญหาการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน เกิดเป็นโครงการในการแก้ปัญหา 7 โครงการ ได้แก่ โครงการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้แก่เด็กปกติ โครงการให้ความรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาการควบคุมตนเอง โครงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้ลึกและ

การใช้กลัมนื้อ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายในโรงเรียน และโครงการผู้ปกครองสอนลูก ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายนอกโรงเรียน ในการดำเนินโครงการทุกโครงการมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่างการดำเนินงาน 3 รอบ เพื่อนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติใหม่จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค F.S.C. สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการ การกำหนดแนวทางและวางแผนในการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล ทำให้ฝ่ายต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรวมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

4. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนกรณีศึกษาคือ APACP Model

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548. หน้า บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสำหรับบุคคลออทิสติกเพื่อสร้างหลักสูตรและศึกษาผลการใช้หลักสูตรผลการศึกษาพบว่า ในด้านหลักการของหลักสูตร 1) เป็นการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ประกอบด้วย การแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพความบกพร่องพร้อมส่งเสริมพัฒนาการให้ครอบคลุมทุกด้าน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการ โดยบูรณาการการเรียนรู้แทรกเข้าไปอยู่ในการจัดการเรียนการสอนได้ตลอดเวลา 2) เป็นการจัดการศึกษาที่สามารถจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยยึดหลักว่าให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับความจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นเฉพาะบุคคล ในส่วนของการบริหารการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรวมอย่าเป็นระบบและครอบคลุมองค์ประกอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนดำเนินการโดยใช้กรอบแนวความคิดสำคัญ 2 ประการคือ การบริหารการจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้าง ซีท (SEAT Framework) ซึ่งเน้นบริหารจัดการองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ นักเรียน (S-Students) สภาพแวดล้อม (E-Environment) กิจกรรมการเรียนการสอน (A-Activities) และเครื่องมือ (T-Tools) และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management - SBM)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวมประเด็นที่ศึกษา พบว่ามี

1. รูปแบบการจัดการเรียนรวมที่นิยมใช้เป็นต้นแบบในโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนรวม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ SEAT Framework

2. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เน้นความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ส่งเสริมให้การเรียนรวมประสบความสำเร็จได้

3. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสามารถจัดให้บริการแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษได้ทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาอนุบาล การศึกษาขั้นพื้นฐาน จนถึงการศึกษา ระดับอุดมศึกษา

กรอบความคิด

